

רחוב הנביאים בירושלים

עונה מומלצת: כל השנה

התאמה: כל המשפחה

קושי מסלול: קל, מסלול עירוני

אורך מסלול: כשני קילומטרים

משך מסלול: כשעתיים - שלוש בניחותא

מפה: מומלץ להצטייד במפה עירונית טובה

ספרים מומלצים: "ירושלים וכל נתיבותיה", מדריך סיורים בעיר בעריכת אייל מירון (הוצאת יד בן צבי) ו"ירושלים רחוב הנביאים שכונת החבשים ושכונת מוסררה" מאת דוד קרויאנקר, (הוצאת יד בן צבי).

חנייה לרכב פרטי: חניון ציבורי בפינת רחוב הנביאים עם רחוב הרב קוק.
הגעה בתחבורה ציבורית: (מחניון בנייני האומה): קווים 1,3,5,10 מגיעים לחלקו המזרחי של הרחוב.

• מסלול מעגלי, אין צורך בהקפצת רכבים

שימו לב: הכניסה לכנסיות מותנית בלבוש צנוע. בכניסה אל הכנסייה האתיופית יש לחלוץ נעליים.

במחצית השנייה של המאה ה-19, כשירושלים התרחבה אל מחוץ לחומותיה, הפכה הדרך הראשית הקושרת אותה עם נמלה אשר ביפו לרחוב ראשי, הנקרא עד ימינו רחוב יפו. משני צידי הדרך קמו בתי מסחר וחנויות ושכונות מגורים יהודיות. מצפון לרחוב יפו הלך והתפתח רחוב שונה לחלוטין באופיו. בעבר נקרא רחוב הקונסולים, אך כיום הוא מוכר בשם רחוב הנביאים, שם שניתן לו על ידי הנציב הבריטי בתקופת המנדט. האפשרות לטייל ברחוב במתכונתו הקדומה קיימת רק הודות למאבקם של גופים ירוקים שונים שהתנגדו בתוקף לתוכנית הרחבת הרחוב (על חשבון הרס הבתים), שהוצעה בסוף שנות ה-80.

כדאי להתחיל את בסמוך לראשיתו של הרחוב, בבית החולים והקונסוליה האיטלקיים (רחוב הנביאים פינת רחוב שבטי ישראל), שנבנה על ידי הארכיטקט האיטלקי אנטוניו ברלוצי כחיקוי לפלאציו וקיו שבפירנצה. כדאי להקיף את המתחם ובמיוחד - להביט עליו גם מחזיתו, הפונה אל רחוב שבטי ישראל. מאז נרכש המתחם בשנת 1963 על ידי מדינת ישראל, הוא משמש את משרד החינוך.

נמשיך במעלה המדרכה הימנית של רחוב הנביאים אל בית מס' 40-38. בעבר שימש המבנה כבית הקונסוליה האתיופית. על חזית המבנה ישנו עיטור חרסינה שבו מופיע סמל המלוכה האתיופית – אריה נושא צלב, שצידי הכתובת "ניצח אריה משבט יהודה".

פעולות הבניה של העדה האתיופית החלו בשנות ה-80 של המאה ה-19 ונמשכו עד שנות ה-30 של המאה העשרים. ביוזמתה של הקיסרית טאיתו אספו אצילי אתיופיה כסף ותרמו סכומים גדולים לשם בנייה בירושלים. הבתים, הנושאים את שמות התורמים נמצאים ברחוב הנביאים וברחובות הסמוכים להם. עם הבתים הרבים שהקים בית המלוכה האתיופית נמנה גם בית רשות השידור ברחוב הלני המלכה. בראשית שנות ה-20 של המאה ה-20 ביקרה בעיר בת אצולה אתיופית. בשובה לאפריקה, פנתה אל הקיסרית והציעה לה לקנות חלקת אדמה בעיר הקודש. הקיסרית, שהייתה נוצרייה אדוקה רכשה את חלקת האדמה במקום ב-1924 ובשנים 1925-28 הקימה את המבנה המפואר. צחוק הגורל הוא שמעולם לא עלה בידה של הקיסרית לבקר כאן. ב-1936 נכבשה אתיופיה על ידי האיטלקים. משפחת המלוכה נמלטה והקיסרית אומנם הגיע לישראל, אך לא יכלה להשתכן במבנה שאותו דרשו האיטלקים לעצמם. רק בתום מאבק משפטי הוכרה הבעלות על המבנה כאתיופית. מקום המדינה ועד שנת 1973, שבה נותקו הקשרים הדיפלומטיים בין המדינות, ישבה כאן הקונסוליה האתיופית. כיום מושכרים החדרים למגורים.

מעט במעלה הרחוב, במס' 42, ניצב בית הפרובסט, כיום בתחום בית ספר אורט (הכניסה אפשרית רק בזמן הלימודים ובאישור השומרים במקום). לקראת ביקורו של קיסר גרמניה נערך בשנת 1898 מבצע ניקיון גדול. במקום זה, שבו השתרע מגרש ריק, החליטו העות'מאנים להקים מחנה לקיסר ורעייתו. המאהל שהוקם היה שמור בקפידה ורק בודדים הורשו להיכנס, ביניהם בנימין זאב הרצל, שערך באותם ימים מגבית להקמת מדינה יהודית. לאחר עזיבת הקיסר נותר המגרש בבעלות גרמנית. הכנסייה הגרמנית פרוטסטנטית החליטה להעביר לכאן את בית הפרובסט, ראש הקהילה, ששכן עד אז בדלות בעיר העתיקה. הבית הדו-קומתי נבנה בראשית המאה ה-20. לימים הוסרו הצלב והעיט, סמלי קיסרות גרמניה מקיר הבניין.

לאחר שחולפים על פני הפניה שמאלה, אל רחוב החבצלת מגיעים אל בית מס' 37, שהיה בעבר בית חולים רוטשילד. רוטשילד הקים את אחד מבתי החולים הראשונים בעיר העתיקה, אך עם צמיחת האוכלוסיה ותנאי הסניטציה הגרועים לא יכול היה בית החולים לספק שירותים לכל. מנהל המקום, ד"ר יצחק שוורץ, פנה לברון בבקשה לקבל כסף להקמת מבנה חדש. בשנת 1887 הונחה כאן אבן הפינה. האשפוז במקום התאפשר בחינם וייחודו של המקום היה בכך ששלוש פעמים בשבוע יכלו החולים וקרוביהם להיפגש עם הרופא הראשי. במלחמת העולם הראשונה נסגר בית החולים ונפתח ב-1918, לאחר שהועבר לבעלות הדסה. בבית החולים שירתו רבים מטובי הרופאים בעיר, ביניהם רופא העיניים אברהם טיכו שחי ברחוב הרב קוק הסמוך. מאז העברת בית החולים להר הצופים בשנת 1939 משמש הבניין כמרכז חינוכי מקצועי של הדסה.

כדי להגיע אל רחוב אתיופיה צריך לחצות שוב את רחוב הנביאים. זהו ללא ספק אחד הרחובות הציוריים והשקטים בירושלים כולה. בבית מס' 10 שוכנת הכנסייה האתיופית (שעות פתיחה: ימים א-שבת: 08:00-10:00, 13:00-16:00). האתיופים קשורים לירושלים בעבותות עזים לא רק בהיותם נוצרים, אלא גם מתוך אמונתם ששלמה העניק למלכת שבא את דגל יהודה כשביקרה בעיר. מאז הפך סמל גור האריה לסמלה של שושלת המלוכה האתיופית. לפי אותה אמונה ילדה מלכת שבא לשלמה בן ששמו מנליק (בן מלך) והוא האב הקדמון של הקיסרות האתיופית. בשנת 1882 הקימו כאן כנסייה עגולה ויוצאת דופן.

את האריה הנושא את כתר המלוכה ואת הצלב נוכל לראות בכניסה לכנסייה. לצידו כתוב "ניצח האריה משבט יהודה, מנליק השני מלך המלכים של אתיופיה 1889". הכתב הוא שפת הגעז, המשמשת את האתיופים בכתבי הקודש.

מול הכנסייה האתיופית, בבית מס' 11, התגורר בעבר אליעזר בן יהודה. מכאן, במובנים רבים, יצאה בשורת התחייה של השפה העברית.

מעט הלאה ברחוב הנביאים ניצב בדד בית תבור (בית מס' 59, ביקור אפשרי בימים ב-ו: 00:00-13:00). המבנה יוצא הדופן היה טירתו של קונארד שיק, שהגיע לארץ כמיסיונר באמצע המאה ה-19. במהירה הצטרף לחברה הבריטית לחקר ארץ ישראל ועתיקותיה, שרטט מפות והפך לאדריכל מוצלח. תוך זמן קצר מונה על ידי התורכים לתפקיד אדריכל העיר. בין מפעליו; פריצת הדרך לחברון, פריצת השער החדש, תכנון שכונת מאה שערים, בית החולים הגרמני, טליתא קומי ועוד. לאחר שהקים דגם של ירושלים בימי בית שני ומכר אותו בהון, החליט להקים בית חלומותיו שבהשראת הפסוק "צפון וימין אתה בראתם, תבור וחרמון בשמך ירננו" (תהילים, פ"ט 13) קרא לו 'בית תבור'. הבית כולו בנוי בעירוב סגנונות ייחודי. בקיר המערבי נקבע העתק של לוח גזר, אך כיוון ששיק לא ידע לקרוא את הכתוב, הציב אותו בטעות במהופך...

בחזית המבנה ניתן להבחין בעיטורים המזכירים קרנות מזבח. מעל השער עיטור שמזכיר מתקן לשפיכת שמן רותח בחומות עיר. בראש המבנה חרוטות האותיות אלפא ואומגה, כדברי הברית החדשה (חזון יוחנן א 8). משנת 1951 נמצא הבית בבעלות פרוטסטנטים והוא משמש כמרכז לסמינרים תיאולוגיים. מבית תבור ניתן להמשיך במעלה רחוב הנביאים, לבקר בחצר בית מס' 64 שבו חיו הצייר האנגלי הולמן האנט, ד"ר כגן, רופאה גויה שפעלה גם בקרב האוכלוסיה החרדית בעיר ורחל המשוררת, להתרשם מבית-חולים ביקור חולים, בית החולים האנגלי ועוד שכיות חמדה ארכיטקטוניות רבות שקל לא לשים לב אליהן כל עוד לא הולכים ומחפשים אחריהן.

המסלול עודכן ב- 13.10.2011

על הזכויות שמורות ליותם יעקבסון ©